

Tóra við Keldu

Standa saman um nýggj krøv

Hugurin drívur verkið, og lættast er at fáa høpi og endamál í arbeiðið, sum gevur meining, har tú kennir teg hava ávirkan, og har tú gert tað, tú brennur fyri. Tá ið tíðir, krøv og uppgávur broytast, er áhugavert at spyrja, hvat kann hótta arbeiðsgleðina og gera, at nýggju krøvini køva neyðugu fyritreytirnar.

Livandi samfelag við avbjóðingum

Har menniskju liva, eru altíð stórar avbjóðingar. Hóast vit froyingar eru fáir, hevur eingin sagt, at her er lættari at liva. Og vitandi um avbjóðingar grannalond okkara hava, tykist tað sum um, at í Føroyum fáa ymiskar samfelagsligar avbjóðingar nú og tá liv, og blást verður í allar lúðrar, tí nú skulu øll vakna, jú, tí hetta er nakað heilt nýtt og ofta serfroyskt fyrirbrigdi.

Sjálvsagt er neyðugt at seta orð á ræðuleikar sum líkamligan harðskap, misnýtslu av børnum og happing, sum altíð liggja og lúra.

Men nakað nýtt er hetta ikki. Aldargamlir ræðuleikar, sum í dag oftari verða tiknir fram í ljósið og orð verða sett á. Neyvan fara hesir nakrantíð at hvørva heilt.

Áhugavert við kannung úr Svøríki, har tey miðvíst hava havt ein góðan og effektivan lóggivnan politikk ímóti happing. Hóast stór framstig og minkandi happing síðani lóggávuna í 1994, verða umleið 5% av svium í dag tó happaðir. Tí er neyðugt, at vit sum samfelag altíð hava eyguni vend á hesar ótolandi ræðuleikar og finna muna-góðar loysnir - ikki bara tá ið nýtt átak gerst veruleiki, tá ið ráðstevna stendur fyri, ella tá ið ein nýggjur filmur verður vístur.

Serkunnleiki inn í fólkaskúlan

Í hesum sambandi er vorðin vanlig síðvenja hjá mongum, tá ið ljós verður varpað á avbjóðingar í samfelganum, at peika sama veg. Hóast for-eldrini eiga børnini, so halda fleiri, at tað er so deiliga "lætt"

at byrja í fólkaskúlanum. Gamaní, fólkaskúlin er staðið, sum savnar børn og ung og lætt er at raka hópín. Hetta fær eisini vertin í sendingini Sjónarhornið at spyrja løgna spurningin: "Er tað so livandi galið, at skúlarnir í Føroyum framvegis ikki megna at forða fyri happing?" Tá ið happing er ein veruleiki, er tað ræðuligt og eigur at verða steðgað alt fyri eitt, men sjálvsagt er trupulleikin samansettur og upplivingarnar ymiskar - tí hevur t.d. eg.fo vegleiðing til foreldur og onnur vaksín um at vera ábyrgdarfull.

Men hvar er serkunnleikin? Lærarar eru saman við børnum og ungum ein part av degnum og hava eisini stóra ávirkan á tey. Havi við stórum áhuga sæð hugvekjandi sendingarnar "Myginds mission", har Peter Mygind hevur eina missión at steðga happing í 8. x og harvið á øllum skúlanum. Skjótt legði eg til merkis, hvussu góða tíð Mygind hevði at tosa við næmingarnar.

Hann hevði ikki ábyrgd fyri fakligari menning, einki atlit at námsætlan, ársætlan ella undirvísingargongd, einki samstarv við starvsfelagar, hevði ikki einar 100 ymiskar næmingar í teimum 26 pultstímunum við fyrireiking um vikuna, rætting av stílum, fyrisagnum ella uppgávum, einstakar foreldrasamrøður og annað, sum er ein partur av vanligum uppgávum hjá lærarum. At enda er vert at undirstrika, at afturat sær hevði Mygind ein persónligan happingarráðgeva, sum hann altíð kundi tosa við. Ein góð ynskilig støða - tó als ikki lík støðuni hjá lærarunum í gerandisdegnum.

Júst hesin leistur er møguliga gongd leið, at serkunnleikin kemur inn í fólkaskúlan, serkøn fólk, sum hava ávísa uppgávu við fakligari vitan at fyrirbyrgja og vegleiða, og sum hava tíð og møguleika at vera til reiðar, jást tá ið brúk er fyri tí. Haldi, at hetta hevði loyst onkrar trupulleikar.

Fólkaskúlaskipanin ikki barnavinarlig

Verandi fólkaskúlaskipan er ikki serliga barnavinarlig, tá ið hugsað verður um trivnað og børn, sum hava trupulleikar. Í skúlatíðini eru tey bundin at tímatalvu við einum vaksnum til einar 17-27 næmingar. Hóast vit vita, hvat trivnaður krevur, fylgir hvørki tíð ella serkunnleiki við.

Tá ið ljós verður varpað á trupulleikar sæst veruliga, hvussu mong eru, sum ikki hava tað gott. Tí hevur tað týðning støðugt at varpa ljós á trupulleikarnar, og at teir frá byrjan verða tiknir í álvara. Í einum samfelag har 80-90 hjúnarskilnaðir hvørt ár geva børnum djúp sár, har 5% av næmingum í 8. flokki hava verið fyri kynsligum ágangi og 14% av næmingum í fólkaskúlanum verða happaðir, bara fyri at nevna ein part, eru fylgjurnar umfatandi. Hesar merkjast sjálvsagt í skúlanum. Lærarar fáa nógv at gera og krøvini kunnu kennast, uttan nøkt-

andi serkunnleika, køvandi.

Í faldaranum "Harðskapur í parlagi og nærsambondum" stendur m.a., at týðandi partur av heildarætlanini er at undirvísa yrkisbólkum í harðskapi, og at tey skulu førleikamennast at fara um harðskapsmál og veita stuðul og viðgerð til persónar, ið eru fyri harðskapi. Hetta er avgjørt ynskiligt, men eg hugsí ikki, at tað í skipanini er møguligt at førleikamenna lærarar í øllum teimum ymisku ræðuleikunum næmingar í dag tíverri uppliva. Her skal - umframt grundleggjandi og áhaldandi arbeiði - peningur til.

Um hugurin skal dríva verkið í tíðini, har krøv og uppgávur broytast, er áhugavert at spyrja, hvat kann varðveita arbeiðsgleðina og svarið er óivað, at tað er tvingandi neyðugt, at yrkisbólkur standa saman um nýggju krøvini, so allir partar kenna, at hugurin drívur verkið og børnini fáa røttu hjálpinu og vón fyri framtíðina.

Nevndin og limirnir í Sosialistisk Ung

Sosialistisk Ung til Gerhard: Ein ljós framtíð

Har er ein vegur úr atgerðarloysi og álopum á tey veikur. Føroyar hava alt ov leingi ligið lamnar av, at ávisir flokkar ikki kunnu samstarva, og av at ein flokkur livir av at einki hendir. Tí harmar tað okkum, at Gerhard Lognberg, tingmaður Javnaðarfloksins, er úti og talar formanni floksins ímóti. Gerhard dettur tíverri í somu felluna, sum alt ov leingi hevur gjørt Føroyar fátækari og minni skapandi, enn tær kundu verið. Útsagnirnar hjá Akseli V. Johannesen vísa hinvegin, at hetta ikki nýtist at vera so.

Veruliga hótanin

Tað er ikki Tjóðveldi, sum er hótanin móti vælfærd Føroya. Núverandi samgonga vísir, at ræðumyndirnar um, hvat kann henda í ringasta lagi, ikki bert eru ræðumyndir. Samgongan er longu komin væl á leið at avlaga vælfærdarsamfelagið. Tað er ikki nakað, sum kann henda, tað hendir. Fleiri brúk-

aragjöld, hægri skatt til tey lágløntu við forskatting av pensjónini og ein óneyðuga stóran skattalætta til tey ríku og vælhavandi. Politikkur, sum sjálvt ein søguliga høggravendur stovnur sum IMF, sigur er skeivur allastaðni í heiminum.

Hetta er veruleikin. Hetta er hótanin vit standa yvirfyri. Fólkaflokkurin hevur fingið alt ov stórt vald, alt ov stóra ávirkan. Sambandsflokkurin og gomlu litlu flokkarnir hava tíverri gloymt teirra egnu stevnuskráir, og arbeiða viljaleysir fyri málunum hjá Fólkaflokkinum. Tí er tað heilt einfalt skeivt at hyggja at tjóðskaparligu støðuni, og siga, at vit undir ongum umstøðum vilja samstarva við Tjóðveldi – sum hóast alt er ein vinstravendur flokkur. Tjóðveldi veit, at um tað vil hava undirtøku fyri loysing einaferð í framtíðini, má tað vera við til at uppbyggja álit á politisku skipanina og

skapa eitt vælfærdarsamfelag, sum kann veita fólkinum tryggileika. Ger Tjóðveldi ikki tað, fær tað ongantíð meiriluta í eini fólkaatkvøðu. Hetta er til fyrimuns fyri Javnaðarflokkin, síðani Javnaðarflokkurin helst er einasti flokkurin, sum Tjóðveldi kann fáa hesar broytingarnar ígjøgnum við.

Fólka- og Sambandsflokkurin

Fólkaflokkurin kann ikki brúkast til at reka politikk. Flokkurin lurtar ikki eftir fólkinum, serfrøði ella nøkrum øðrum enn, hvussu flokkurin fær vald og hjálpir sínum egnu. Tað er ikki so frægt sum at flokkurin førur vinnulívsvinarligan politikk. Politikkurin er til fyrimuns fyri nøkur av teimum vinnulívsfólkunum, sum í dag eru í vinnu. Og tað bløðalandið og fólkíð fyri. Tí gleðir tað okkum í SU, at formaður Javnaðarfloksins hevur meldað klárt út, at Fólkaflokkinum samstarva vit ikki við aftur.

Tað merkir ikki, at Javnaðarflokkurin frásigur sær vald. Ein samgonga við Fólkaflokkinum hevði ikki rættað tey mistøkini ella fyllt holini, sum undanfarnu samgongur hava skapt ella sæð burtur frá. Javnaðarflokkurin hevði ikki kunnað fylgt síni stevnuskrá saman við Fólkaflokkinum.

Hetta merkir ikki, at vit bara kunnu samstarva við Tjóðveldi. Sambandsflokkurin hevur í løtuni gloymt, hvørjum politikki flokkurin stendur fyri. Gevur veljarin flokkinum greið boð um, at flokkurin er farin ov langt til høggru, kemur progressivi og sosiali parturin av Sambandsflokkinum vónandi fram aftur.

Tjóðarsemja

Dreymurin og málið hjá Javnaðarflokkinum eigur í so máta at vera at byggja eina tjóðarsemju. Fullveldi og samband fylla óneyðuga nógv í føroyskum politikki. Tað skapar split millum flokkar, ger, at

natúrligar semjur hvørva, og gevur afturhaldssinnaðum og sjálvsøknum drívmegum ov nógv vald.

Hví er tað ikki natúrligt at hugsa, at Javnaðarflokkurin leiðir eina samgongu millum Tjóðveldi og ein progressivan Sambandsflokk? Eina ogaleina, tí vit av vana hugsa, at tað ikki ber til. Stevnumiðini hjá Tjóðveldi, Javnaðarflokkinum og Sambandsflokkinum eru kanska tey, sum minna mest um hvørt annað, av øllum teimum politisku flokkunum. Javnaðarpolitikkurin kann byggja brýr á teimum økjum, har Tjóðveldi og Sambandsflokkurin eru ósamd. Og tað er í áhuganum hjá bæði Tjóðveldi og Sambandsflokkinum at kasta saman við Javnaðarflokkinum, fyri at koma fram móti einum meira sosialum, rættvísum og skapandi landi. Tjóðveldi fyri at skapa vøkstur, treysti og trivnað. Sambandsflokkurin fyri at prógva, at vit kunnu hava eitt

dynamiskt, mentað og trygt samfelag saman við Danmark. Og Javnaðarflokkurin fær bygt tær samhaldsføstu, framskygdu og savnaðu Føroyar, vit droyma um.

Javnaðarflokkurin er einasti flokkurin, sum á hendan hátt kann byggja eina brúgv millum vengurnar í Føroyskum politikki. Og hetta er ein uppgáva, sum vit eiga at taka á okkum. Tað ljóðar droymandi, men í longdini er tað einasti mátin, Føroyar verða betri. Vit mugu samstarva. Svarið er hvørki meira blokkur ella blokkniðurskurður, men at vit taka ábyrgd og byggja eitt betri samfelag. Og hetta gera vit einans, um vit samstarva við flokkar, sum vilja skapa eitt betri samfelag fyri øll, heldur enn bert fyri tey sterku. Har eru altíð fleiri møguleikar, enn vit halda.